

Gospodar zla

Čovek je, oduvek, pokušavajući da razume sebe, pokušavao, da razume pojavu onih sila koje njegovim bićem upravljaju.

Đavo, Lucifer, Satana, Dis, Mefistofel, Voland.... brojni su nazivi za gospodara zla u metaprostoru pakla, ali i u egzistencijalnom prostoru. Razvoj književnosti neminovno je doveo i do transformacije đavoljeg oblića i njegove uloge u simboličkom predstavljanju sveta.

U Danteovoj „Božanstvenoj komediji“ on ima oblik, ogromnog, nezgrapnog čudovista, u religioznom spevu „Kraj Satane“ Viktor Igo gospodara zla predstavlja nešto intaligentnijim od renesansnih predstava. Kod Bulgakova on je prurušen u čoveka I ima svoju družinu.

Geteov Mefistofel već je značajno složeniji I intaligentniji od svih ranijih predstava. On nije obično, drevno stvorenje, već aktivno, prisutno, biće, kojepronalaži zadovoljstvo u igri čija su pravila samo njemu poznata.

Kod Dostojevskog, u romanu „Braća Karamazovi“, Demon više nema obličje, telo i fizičku udaljenost od čoveka, on prodire, obuzima i iscrpljuje čovekovu dušu. Useljava se u samo čovekovo biće (kao Venclovićev crni bivo koji se gnezdi u čovekovom srcu).

„To bi značilo da se od Getea preko Dostojevskog do Mana povećava đavolova nevidljivost, ali se čuva njegovo zlo“ (Crnjanski i Mefistofel - Milo Lompar)

Jovana Gerzić 4/2

Đavolji advokat

Likovi, koje Rjepin susreće na sve užoj životnoj stazi, pojavljuju se kao đavolji advokati zato što u njima postoje rasute demonske osobine. Đavo u Romanu o Londonu je đavo prozirnosti, pojavljuje se na kraju dugog niza transformacija koje su zahvatile figuru kneza. On je ispražnjen od svih onostranih sadržaja i potpuno poistovećen sa predmetnim svetom romana. Ima ga u obliku male stone lampe i žurnala. Sadržaji žurnala su mesto na kojem Rjepnin oseća prvi put prodor demonskog u njegovo biće: Na njegovom licu se onda javlja izraz đavola, koji se cereka. Demonsko prisustvo osećamo u nekim mračnim prostorijama kao što su podrum I podzemna železnica. Iako je imenovan, đavo ostaje sasvim bezobličan, proziran, jer se ne oglašava, niti ga knez primećuje. Međutim, transformacija tuborne I sumorne ličnosti ruskog kneza, koji se smeje grohotom, suviše je velika da bi se predvidela ova neobična veza đavola i smeha, koja obeležava unutrašnje preobraženje:

„Kao da je neki đavo - Mefistofel, lično tu, dole u podrumu u kom je ugašeno osvetljenje Rjepin se i nehotice počne kikitati prelistavajući te žurnale.“

To se đavo oglasio iz Rjepnina kikitom. Izobličjenje glasa, korak ka neprijatnoj mutaciji, otkriva prelazak đavola u kneza. Čovek ne može ništa, čak i kada odbije đavolju ponudu. On se slama, ali bez ikakvog odjeka. Njegova savest nema čime da bude opterećena, ali se on ipak iznutra raslojava, usamljuje, raspada na brojne glasove sopstvenog košmara.

Valentina Radomirović 4/2

Susret sa đavolom

Susret sa đavolom simbolizuje duboke moralne dileme i sukobe protagonista.

U ovom delu đavo predstavlja ne samo unutrašnje demone likova, već i društvene i političke sile koje ih okružuju. Roman o Londonu istražuje tamnu stranu ljudske prirode a đavoljev uticaj može se

videti kroz likove koji se suočavaju s iskušenjima i gube moralnu orijentaciju. Đavo može biti metafora za propadanje društva ili pojedinca. Pojava đavola može biti duboko ukorenjena u ljudsku sudbinu, posebno kada je osoba suočena sa izazovima savremenog društva. Đavolje prisustvo u delu doprinosi kompleksnosti likova i priče, a istovremeno naglašava borbu između dobra i zla.

U delu „Roman o Londonu“ Crnjanski koristi Mefistofela kako bi istakao moralne dileme i sukobe svojih likova. Urbanizacija se može posmatrati kao đavolje prisustvo. Pre svega opisi industrijskih kvartova i radničkih naselja ukazuju na brzu ekspanziju grada. Brza urbanizacija i industrijski razvoj doprinose ubrzanju života usled čega čovek jednostavno ne može da ostane isti.

Đavo može biti shvaćen kao personifikacija negativnih posledica urbanizacije. Rapidan razvoj grada i tehnološki napredak, često praćeni iskorišćavanjem prirodnih resursa, dovode do degradacije životne sredine i gubitka harmonije sa prirodom. S obzirom na to, đavo može simbolizovati odsustvo prirodne ravnoteže.

Demonizacija sveta je i u dehumanizaciji koja dolazi sa urbanizacijom. U trci za napretkom i bogatstvom, ljudi mogu izgubiti svoju ljudskost, postajući pohlepni i nemoralni.

Likovi u „Romanu o Londonu“ suočavaju se sa sukobom između tradicionalnih vrednosti i brzog, modernog načina života. Đavo može simbolizovati ovaj sukob, prikazujući borbu između starih i novih vrednosti u urbanoj sredini.